

Jaarbrief van het Catharina Halkes Fonds,¹ juni 2007

Uit het bestuur

door Kune Biezeveld, voorzitter

Ook dit jaar ontvangt u als trouwe donateur onze Jaarbrief, met daarin de financiële verantwoording over het afgelopen jaar en nadere berichten over het reilen en zeilen van het Catharina Halkes Fonds.

De financiële verantwoording zal dit jaar voor het laatst gegeven worden door Peggy Bracco Gartner, onze deskundige penningmeester, die het Fonds zoveel jaren van haar financiële bekwaamheden en uiterste zorgvuldigheid heeft laten profiteren. Onder haar instigatie zijn er diverse veranderingen doorgevoerd in de zakelijke organisatie van het Fonds, die alle tot aanzienlijke verbeteringen hebben geleid. Volgens het rooster is Peggy aan aftreden toe, dus we moeten haar laten gaan. Maar dat gebeurt zeer tot onze spijt, zoals u zult begrijpen. Wij danken ook op deze plaats Peggy heel hartelijk voor haar grote inzet, de afgelopen jaren.

Gelukkig hebben we een goede opvolgster van Peggy gevonden in Charlotte van der Leest. Wij heten haar graag op deze plaats hartelijk welkom in het bestuur. Na een korte inwerkperiode zal Charlotte in september de verantwoordelijkheid voor het financieel beheer van het Fonds overnemen.

Natuurlijk hebben wij ook inmiddels onze gedachten laten gaan over een nieuwe bijeenkomst met een Catharina Halkeslezing, zoals u van ons gewend bent. Het leek ons leuk om de volgende lezing te organiseren in het jaar 2008, om dan meteen luister bij te zetten aan het twintigjarig bestaan van het Fonds. Het idee is om ons dan te bezinnen op de ontwikkelingen binnen het terrein van vrouwenstudies theologie. Wat is er veranderd,

¹ Let u op de acceptgirokaart die met deze jaarbrief wordt meegestuurd?

verschoven, sinds het moment dat het Catharina Halkes Fonds werd opgericht? Deze bezinning heeft alles te maken met de criteria die wij - statutair - aanleggen voor het verlenen van subsidie. Projecten moeten zich bevinden op het terrein van 'feminisme en theologie'. Zoals op de website (www.halkesfonds.nl) te lezen valt, hebben we nu ook het begrip gender, dat wil zeggen het problematiseren van de relatie tussen gender en religie, tot criterium gemaakt. Maar nieuwe ontwikkelingen, en vooral een nieuwe generatie theologes, vragen om voortgaande bezinning op dit terrein.

Een andere kwestie die ons als bestuur bezighoudt, is de toch altijd bescheiden omvang en dus bescheiden mogelijkheden van ons Fonds. Volgens de statuten is het vormen van een vermogen een belangrijk doel, hetgeen betekent dat de subsidiepot niet erg ruim bedeed kan zijn. Misschien is er ook op dit punt een bijstelling nodig. Misschien is er samenwerking met andere fondsen mogelijk. Misschien hebben we tot nu toe andere financiële bronnen over het hoofd gezien.

Kortom, we blijven denken over de toekomst van het Catharina Halkes Fonds en daarmee verbonden de toekomst van het koppel 'feminisme en theologie'. Mocht u suggesties hebben, dan horen we die uiteraard graag. En verder hopen we natuurlijk op uw blijvende verbondenheid.

Met veel dank voor uw steun, namens het bestuur,

Kune Biezeveld,
voorzitter

Het bestuur is vanaf september 2007 als volgt samengesteld:

prof dr. Kune Biezeveld, voorzitter

drs. Charlotte van der Leest, penningmeester

dr. Heleen Zorgdrager, secretaris en subsidiecommissie

drs. Ria Klein Tank, Public Relations

dr. Mathilde van Dijk, subsidiecommissie en organisatie lezing

drs. Annika den Dikken, afgevaardigde IWFT Vrouwenetwerk Theologie

prof. dr. Catharina Halkes, erelid

Charlotte van der Leest (1973).

Penningmeester van het Catharina Halkes Fonds per 1 sept. 2007.

Studeerde godgeleerdheid in Leiden. Werkt als onderwijscoördinator en bestuurssecretaris van NOSTER (Nederlandse Onderzoekschool voor Theologie en Religiewetenschap) in Utrecht. Schrijft een proefschrift over zending en missie in het 19^e-eeuwse Palestina. Vindt het heel leuk om Peggy Bracco Gartner op te volgen als penningmeester en vindt het een eer om toe te mogen treden tot het bestuur van het Catharina Halkes Fonds.

Financiën

door Peggy Bracco Gartner

In september 2001 trad ik aan als penningmeester van het Catharina Halkes Fonds. Aangezien bestuursleden maximaal zes jaar lid van het bestuur mogen blijven, is dit mijn laatste verslag over de financiën aan u. In september 2007 treed ik af en word ik opgevolgd door Charlotte van der Leest.

Niet alleen krijgt het fonds een andere penningmeester, het fonds heeft in 2006 ook een andere accountant gekregen. Nadat kantoor Scheepmaker vele jaren (zo niet vanaf het begin) de jaarrekening en later ook de boekhouding voor ons heeft verzorgd, worden deze taken nu gedaan door Marjolijne Oudshoorn (Leersum). Marjolijne heeft een eigen administratiekantoor en vind het erg leuk om ons ondersteunen en adviseren.

Ons eigen vermogen is in 2006 gegroeid van ruim € 360.000 in 2005 naar ruim € 392.000. Deze forse groei kwam voor een groot deel vanwege een gift van € 30.000 uit nalatenschap, welke geheel naar het vermogen is gegaan. De ontvangen subsidies in 2006 handhaafden zich stabiel ten opzichte van 2005 met ruim € 11.000. Desondanks neemt de hoogte van de subsidiepot af. De subsidiepot wordt, zoals u weet, voornamelijk gevuld door de rente die wij ontvangen op onze beleggingen. In 2006 ontvingen wij ruim € 17.500 aan rente, terwijl wij in 2005 een bedrag van € 19.000 aan rente ontvingen. Hoe komt het dat onze inkomsten dalen, terwijl ons vermogen toeneemt? Dit wordt veroorzaakt door het zogenaamde herbeleggingsrisico. Toen de eerste beleggingen voor het fonds werden gedaan in de jaren '90, was de rente historisch hoog. Daardoor konden wij beleggen in staatsobligaties met een hoog rente percentage, zoals bijvoorbeeld 7 of 8 %. Tegen dit gunstige rentetarief hebben we een aantal jaren lang geld weg kunnen zetten. De looptijd van deze obligaties bedroegen 10 jaar. De afgelopen jaren is er dus ieder jaar een obligatielening met een hoge rente afgelost, terwijl het onmogelijk was om het geld weer tegen een dergelijk hoog rentepercentage uit te lenen. Inmiddels zijn alle obligaties met een hoge rente percentage afgelost en vervangen met obligaties met een lagere rente. Het gevolg is dat wij minder rendement op ons vermogen halen en dus minder geld te besteden hebben aan subsidies. Uw gift blijft daarom onverminderd nodig om ons werk voort te zetten.

In 2006 is er een bedrag van bijna € 23.000 uitgekeerd aan subsidies, waarvan een groot deel, namelijk ruim € 14.500, aan het IWFT ten behoeve van de medewerker-

plaats. Het overige bedrag is uitgekeerd aan diverse projecten, waarover u in deze nieuwsbrief meer kunt lezen.

Ook dit jaar treft u wederom een acceptgiro aan ten behoeve van uw donatie. Nieuw is dat de Postbank handgeschreven wijzigingen in naam en adres op de acceptgiro niet meer aan ons doorgeeft. Wij zien wel de naam en adres van de rekeninghouder op de bankafschriften. Indien u wijzigingen door wilt geven, dan kunt u deze naar ons sturen via de gebruikelijke post (zie adres onderaan deze Jaarbrief), maar ook via secretariaat@halkesfonds.nl.

Tenslotte wil ik u allen heel hartelijk danken voor uw trouwe steun aan ons fonds van de afgelopen jaren. Het blijft bijzonder dat een groep van zo'n 400 donateurs in staat is ieder jaar een groot bedrag bijeen te brengen en een vermogen te vormen om zo hun gezamenlijk doel te bereiken. Ik ben dankbaar dat ik daar de afgelopen jaren een bescheiden bijdrage aan heb mogen leveren en dank u voor uw vertrouwen in mij.

Peggy Bracco Gartner

Subsidiebeleid

door Heleen Zorgdrager, secretaris

Hoe heeft het Catharina Halkes Fonds in 2006 de doelstelling: "het bevorderen van onderwijs en onderzoek op het gebied van feminisme en theologie" gerealiseerd? Welke projecten hebben we dankzij uw giften kunnen ondersteunen?

We zijn blij dat we opnieuw onze structurele bijdrage konden leveren aan het bekostigen van de medewerkerplaats van het IWFT Vrouwenennetwerk Theologie. Nu al 20 jaar is het de theologe drs. Marian Papavoine die - in een kleine part time functie - invulling geeft aan dit onontbeerlijke coördinatiepunt voor vrouwenstudies theologie aan de universiteiten en daarbuiten. Zij heeft een bewonderenswaardige expertise opgebouwd in relatiebeheer, archieven, bibliotheken, websites en snelle nieuwsvoorziening via digitale wegen. Ook vanaf deze plaats feliciteren we haar van harte met dit mooie jubileum en we hopen dat zij nog lang vast baken in de woelige zee van vrouwenstudies theologie mag

blijven! U leest meer over de feestelijkheden die rond dit jubileum hebben plaatsgevonden in de berichten vanuit het IWFT in deze Jaarbrief.

Nadat het Catharina Halkes Fonds aan deze eerste, structurele bekostiging had voldaan was er ook in 2006 nog een bescheiden bedrag over. Dat hebben we besteed aan enkele projecten die naar onze mening het beste voldeden aan de doelstelling en de criteria die het Catharina Halkes Fonds hanteert.

De doelstelling van ons Fonds is (statutair): “het bevorderen van onderwijs en onderzoek op het gebied van feminisme en theologie.” Zoals u in het Voorwoord van onze voorzitter Kune Biezeveld hebt kunnen lezen, hebben we deze doelstelling onlangs verbreed naar “het problematiseren van de relatie tussen gender en religie”. Hiermee geven we ons rekenschap van de voortgaande ontwikkelingen in vrouwenstudies c.q. genderstudies die ook hun weerslag vinden in de projectaanvragen die we binnen krijgen. Er komen meer aanvragen binnen die vallen onder religiewetenschappen in plaats van strikt onder theologie. Vrouwen die onderzoek doen naar gender-kwesties in andere religies, zoals Islam, of met een interreligieuze focus weten de weg naar ons Fonds te vinden. Soms gaat het om originele projecten die liggen op het grensvlak van religie en cultuur, en is de invalshoek van gender er niet meer expliciet in terug te vinden. Toch ligt er historisch-genetisch vaak een lijn met de onderzoekstradities van feministische theologie. Het bestuur staat dan voor een lastige afweging. Tot nu toe hebben we altijd vastgehouden aan “gender” als een criterium voor te honoreren aanvragen en dat willen we ook blijven doen.

Belangrijke beoordelingscriteria blijven verder: *haalbaarheid*, *uitstraling* en *overdraagbaarheid*. Wat zullen de vrouwen in Nederland merken van de resultaten van dit project? Is het een activiteit die nieuwe doelgroepen weet aan te spreken? Komt er een publicatie die toegankelijk is voor velen? Welke impact valt er te verwachten van dit project?

Tot nu toe viel de keuze meestal op het ondersteunen van kleinschalige projecten vanuit onze bescheiden subsidiepot. Maar vallen grotere projecten per se buiten ons bereik? Of kunnen we met behulp van fondsenwerving bij derden (andere fondsen als “backdonors”) wellicht een grotere broek aantrekken? Nu de positie van vrouwenstudies aan de theologische opleidingen in Nederland steeds meer onder druk komt te staan door bezuinigingen en tendensen tot conservatieve verkerkelijking zou daar wel eens een urgente opdracht kunnen liggen voor het Catharina Halkes Fonds. Het laatste woord is hierover nog niet gesproken.

In het jaar 2006 ontvingen we 11 aanvragen, waarvan er 3 gehonoreerd konden worden. Het Fonds heeft bijgedragen aan het voorbereidend promotieonderzoek van Hatice Kursun over de interpretatie van vrouwgerelateerde koranteksten in de geschiedenis van de Islam. Wij zien haar onderzoek in de koranische hermeneutiek als uiterst fundamenteel voor actuele discussies over de positie van vrouwen in de Islam. Ook konden we steun verlenen aan het project “Werkboek Hajar Sarah”. Een werkboek wordt gemaakt met educatief en praktisch materiaal bestemd voor de dialoog tussen vrouwen met joodse, christelijke en islamitische achtergrond. Tenslotte hebben we eenmalig steun gegeven aan het tijdschrift FIER voor de vernieuwde vormgeving en het onderhoud van hun website.

In deze Jaarbrief heeft Hatice Kursun een bericht geschreven over haar project. Als donateur kunt u zo meelesen over een van die waardevolle projecten waaraan het Fonds mede namens u ondersteuning verleent.

Heleen Zorgdrager

Subsidie

Interpretatie van de vrouw in de koran

De status van de vrouw in de islam speelt een essentiële rol in het debat over de modernisering van de islam, dat in zowel het Westen als in de islamitische wereld wordt gevoerd. Dit debat speelt zich af tussen twee kampen: aan de ene kant moslims én critici van de islam die claimen dat God in de koran de man prefereert, aan de andere kant moslims, in het bijzonder moslimfeministen, die betogen dat de koran patriarchaal wordt *geïnterpreteerd* terwijl de teksten juist onderdrukking van de vrouw tegengaan. Beide kampen baseren zich op de vrouwgerelateerde verzen in de koran die duidelijk refereren aan de rechten, plichten en de rol van de vrouw. Men kan denken aan het vers over het verschil in waarde tussen het getuigenis van de man en de vrouw (2.282) en het vers waarin het recht van de man op polygamie wordt geclaimd (4.3)

Tijdens mijn studie islamologie ben ik zeer geïnteresseerd geraakt in de vraag hoe in de geschiedenis van de islam is gedacht over de status van de vrouw in de koran. Dankzij het Catharina Halkes Fonds ben ik vanaf oktober 2006 tot en met oktober 2007 in de gelegenheid om in Damascus, Syrië, te onderzoeken hoe in de afgelopen veertien eeuwen van de islam de positie van de vrouw in de koran is geïnterpreteerd. De meest adequate manier om dit te doen is het bestuderen van de exegese van de koran, de *tafsir*. Dit omdat, zoals de Britse islamologe Jane Dammen McAuliffe het treffend stelt in haar boek , *Qur'anic Christians: An Analysis of Classical and Modern Exegesis* (New York: Cambridge University Press, 1991), de *tafsir*, de primaire filter is van de geaccumuleerde, gemeenschappelijke interpretatie van de koran van elk van de veertien eeuwen van de islamitische geschiedenis.

Mijn studie is een voorbereidend promotieonderzoek in de islamologie. Zij concentreert zich op de vraag hoe klassieke (900-1900 na Chr.) en moderne (1900-) moslimexegeten de vrouwgerelateerde koranpassages hebben begrepen, wat deze verzen voor hen hebben betekend.

Omdat alle koranexegesesen in het Arabisch zijn opgesteld, is het noodzakelijk dat ik de Arabische taal uitstekend beheers. Om deze reden vindt mijn research in Syrië plaats; Syrië is een uitermate geschikt land om Arabisch te bestuderen. In Damascus bestudeer ik dus niet alleen de exegeteksten maar werk ik ook aan de verbetering van mijn kennis van het Arabisch.

Drs. Hatice Kursun

hatice_kursun@hotmail.com

Vanuit het IWFT Vrouwennetwerk Theologie

Archief IWFT overgedragen

Het papieren archief van het IWFT Vrouwennetwerk Theologie (1976-2001) is op 30 november jl. door Angela Berlis, voorzitter IWFT, en Marian Papavoine, stafmedewerkster, overgedragen aan het Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging (IIAV) in Amsterdam.

Onderzoeksters naar de geschiedenis van het IWFT (tot 2000: 'Interuniversitaire Werkgroep Feminisme en Theologie') in Nederland kunnen daar voortaan terecht.

Het idee om het archief te ordenen en over te dragen ontstond bij het 25-jarig bestaan van het IWFT Vrouwennetwerk Theologie in 2001. Bij het ophalen van herinneringen werd de behoefte aan een geordend archief duidelijk.

Omdat na een aantal interne verhuizingen het archief voor een groot deel in dozen in een magazijn van de Faculteit Godgeleerdheid van de Universiteit Utrecht stond was dit een behoorlijke klus. Een substantiële financiële subsidie van het Catharina Halkes Fonds maakte het mogelijk om dit degelijk aan te pakken.

Van 2002 tot 2006 heeft Marian Papavoine in haar vrije tijd gewerkt aan het ordenen van het omvangrijke en complexe archief volgens richtlijnen van het IIAV, en bijv. het opsporen van missende papieren. Tijdens het ordenen was er steeds overleg met Annette Mevis, archivaris van het IIAV, en werd Marian ondersteund door Anne-Claire Mulder, Laetitia van Stekelenburg en Magda Misset-van de Weg. Door omstandigheden duurde het project veel langer dan voorzien, maar nu was het dan toch zo ver.

Het archief is bij het IIAV in depot gezet. Er is een archiefbeschrijving gemaakt en de inventaris is afgerond. Alles is te vinden op www.iiav.nl, bij Catalogi en dan Archieven. Het hele bestand is open toegankelijk.

Marian, Angela en Annette

De inventarislijst van dit archief is nu ook op de website van het IWFT geplaatst, onder 'Profiel', en dan 'Archief IWFT bij IIAV'.

Het IIAV beheert onder andere ook het Archief van Fokkelien van Dijk-Hemmes (1943-1994). Te bereiken door op hun website www.iiav.nl onder het menu 'Archieven' Fokkelien van Dijk in te typen.

20 jaar in dienst

Op 1 maart 2007 was drs. Marian Papavoine 20 jaar in dienst van de Universiteit Utrecht voor het IWFT Vrouwennetwerk Theologie. In 1987 kwam ze in dienst voor een tijdelijk project ter stimulering en ondersteuning van feministische theologie in Nederland, voor 0,7 fte. Tot 1 maart 1993 werd de aanstelling steeds voor korte periodes verlengd, op grond van steeds weer bij elkaar gesprokkelde tijdelijke subsidies. Vanaf 1 maart 1993 stond het Catharina Halkes Fonds garant voor een aanstelling van 0,2 fte. Deze ondersteuning maakt het mogelijk dat het IWFT Vrouwennetwerk Theologie in 2007 nog steeds floreert. Het jubileum werd gevierd met een feestelijke lunch in café Lofen in Utrecht. Daarna had het bestuur een verrassing in petto: in het geheim waren (oud-) bestuursleden uitgenodigd voor een feestje! Om 15.00 uur was een vrouwenwandeling door Utrecht georganiseerd, o.l.v. de historica Llewellynn Bogaers. Na de wandeling was er een drankje om het lustrum te vieren. Freda Dröes sprak de aanwezigen toe en haalde herinneringen op aan een aantal markante momenten uit haar carrière bij het IWFT. Angela Berlis sprak met bijbelse connotaties en gaf haar namens allen een ets van de Maria Visitatie voor Marians verzameling afbeeldingen van de ontmoeting tussen Maria en Elisabeth. Het feestje werd voortgezet met een etentje met het bestuur. Opnieuw is dit een moment om de onschatbare waarde van het Catharina Halkes Fonds te noemen, die deze medewerkerplaats mogelijk maakt.

Coalitie

Op 6 april jl. 2006 vond in Utrecht een eerste overleg plaats tussen vertegenwoordigers van het IWFT Vrouwennetwerk Theologie, de Oecumenische Vrouwensynode, de Werkplaats Feminisme en Levensbeschouwing en de commissie voorbereiding Cathari-nadag. Onderwerpen van deze bijeenkomst waren mogelijke samenwerking en coalities. Daaruit zijn in 2006 een aantal studiebijeenkomsten voortgekomen. Afsproken werd dit overleg jaarlijks te herhalen, met als doel het zoeken naar thema's die verbindend werken voor de deelnemende organisaties. Als gezamenlijk onderwerp kwam dit zoeken naar contact met moslimvrouwen naar voren. Op 10 mei werd wederom een gezamenlijk overleg gevoerd, dit keer met als thema "contacten met moslima's, mogelijkheden en valkuilen". Als moslimdeskundige was prof.dr. Gé Spielman aanwezig. Het was een vruchtbare bijeenkomst.

Studiedag over de Bijbel

Op 2 november zal een studiedag georganiseerd worden over bijbelvertalen. Plannen zijn dat Esther de Boer spreekt over de NBV met als (voorlopige) titel: "Jezus dient en vrouwen zorgen voor hem" en Dorothea Erbele-Küster over "Die Bibel in gerechter Sprache". Een en ander wordt voorafgegaan door een rondleiding in het Catharijnecon-vent in Utrecht, waar een tentoonstelling over Bijbelse vrouwen in de kunst te zien is.

Annika den Dikken en Marian Papavoine

Stichting Catharina Halkes Fonds, secretariaat: dr. H.E. Zorgdrager, Het Bosje 16, 3921 EJ Elst (Utr.); secretariaat@halkesfonds.nl; website: www.halkesfonds.nl